

Tietoa henkilötietojen käsittelystä ”Äänestäjien aktiivisuuden tukeminen tekstiviestimuistutuksella 2025 alue- ja kuntavaaleissa” -tutkimuksessa

Tutkimuksessa käytetään aineistona henkilötietoja. Tämän selosteen tarkoitus on antaa tietoa käsiteltävistä henkilötiedoista sekä siitä, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa. Selosteen lopussa kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia rekisteröidyillä on.

1. Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Turun yliopisto
Osoite: 20014 Turun yliopisto

2. Yhteyshenkilö ja vastuullinen tutkija

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa (vastuullinen tutkija):
Nimi: Janne Tukiainen
Tiedekunta/osasto/yksikkö: Taloustieteen laitos, Turun yliopisto
Osoite: Rehtorinpellonkatu 3, 20500 Turku (Turun yliopisto)
Puhelinnumero: 050-3083620
Sähköpostiosoite: janne.tukiainen@utu.fi

3. Tietosuojaavastaavan yhteystiedot

Turun yliopiston tietosuojaavastaavan sähköpostiosoite on dpo@utu.fi.

4. Kuvaus tutkimushankkeesta ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tutkimus toteuttaa yksinkertaisen intervention, joka testaa erilaisten muistutustekstiviestien tehoa äänestysaktiivisuuteen Suomessa vuonna 2025 järjestettävissä alue- ja kuntavaaleissa. Interventio on jatkoa vuoden 2022 aluevaalien yhteydessä tehdylle vastaavalle kokeelle, jossa tekstiviesteillä onnistuttiin aktivoimaan nuoria äänestäjiä (<https://link.springer.com/article/10.1007/s11109-024-09954-6>). Sekä vastaavalle 2023 eduskuntavaaleissa toteutetulle kokeelle (<https://ace-economics.fi/kuvat/dp166.pdf>). Tämän uuden kokeen tarkoitus on selvittää 1) Onko tekstiviestikampanja kustannustehokas tapa lisätä äänestysaktiivisuutta Suomessa myös muiden kuin nuorten äänestäjien keskuudessa. 2) Onko vaikutus äänestysaktiivisuuteen eri

tekstiviestimuistutuksella, joka on suomen kielen lisäksi myös omalla äidinkielellä, vieraskielisten äänioikeutettujen keskuudessa.

Tutkimuksen kohdejoukko on äänioikeusrekisterin äänioikeutetut henkilöt, joille Tilastokeskuksella on hallussa puhelinnumero sekä joiden äidinkieli on yleisimpien Suomessa puhuttujen kielten joukossa. Otos siis rajoittuu kuntiin, joissa on käytössä sähköinen äänioikeusrekisteri. Täten kohdejoukon koko on noin 1 547 000 henkilöä. Tutkimus toteutetaan satunnaistettuna kontrolloituna kokeena, jotta intervention vaikutus selviää. Suomen ja ruotsin kielisistä satunnaistamme 20% koeryhmään (yhteensä noin 288 000 henkilöä), jossa he saavat muistutusviestin suomeksi ja ruotsiksi, sekä loput kontrolliryhmään, joka ei saa viestiä. Yleisimmät vieraskieliset satunnaistamme jokaisen kielen osalta kolmeen ryhmään; 1) muistutusviesti suomeksi ja ruotsiksi, 2) muistutusviesti omalla äidinkielellä ja suomeksi, ja 3) kontrolliryhmä, joka ei saa viestiä, ja joissa kussakin ryhmässä 33% yksilöistä (yhteensä noin 35 300 henkilöä). Tutkimuksen keskeinen tavoite on verifioida kausaali vaikutus viestin saaneiden henkilöiden äänestysaktiivisuuteen. Tieto äänestysaktiivisuudesta saadaan äänenkäyttökäytöstä. Lisäksi tutkimme miten tekstiviestin saaminen suomen kielen lisäksi omalla äidinkielellä vaikuttaa vieraskielisten äänestysaktiivisuuteen sekä kotitalouden sisäisiä heijastevaikutuksia henkilöihin, jotka eivät saaneet tekstiviestiä.

5. Mitä tietoja tutkimusaineisto sisältää

Digi- ja Väestövirastolta saatua äänioikeutettujen henkilötunnuksia ja tietoa äidinkielestä käytetään koehaaran arvontaan, jonka suorittaa Tilastokeskus. Digi- ja Väestövirastolta saadun listan henkilötunnuksista, äidinkielistä ja äänioikeuskunnasta tutkijaryhmä toimittaa suojatusti Tilastokeskuksella, jossa se yhdistää aineiston sen hallussa oleviin puhelinnumeroihin ja suorittaa koeryhmän arvonnän. Tämän jälkeen aineisto pseudonymisoidaan. Täten tutkimusryhmällä ei ole mahdollisuutta yhdistää yksilöitäviä henkilötietoja kuten henkilötunnusta, äidinkieltä tai puhelinnumeroa alla kuvattuihin sähköisen äänioikeusrekisterin tai Tilastokeskusken moduuleiden tietoihin.

Tutkimusaineisto yhdistää 2024 alue- ja kuntavaalien sähköisen äänenkäyttökäytöstä tiedot Tilastokeskuksen FOLK perustietomoduulin vuosilta 2014-2023. FOLK perustietomoduuli sisältää tiedon yksilöiden tuloista, koulutustasosta, sekä oleellisista taustamuuttujista kuten tiedon kunkin yksilön asuinkunnasta, syntymäkunnasta, ammattitaustasta, iästä, perhesuhteista ja sukupuolesta. FOLK perustietomoduuli kattaa kunkin vuoden viimeisenä päivänä Suomessa vakituisesti asuneen väestön. Aineistoon lisätään myös FOLK Työssäkäyntimoduuli, joska sisältää

anonymisoidun työpaikan tunnistekoodin ja perustietoja työpaikan luonteesta, sekä FOLK muuttomoduuli sisältäen tietoja maahan- ja maastamuuttoon liittyen 1983 alkaen. Tämän lisäksi edellä mainitut tiedot linkitetään perheenjäseniin käyttämällä FOLK-henkilöaineiston perhe- ja lapsi-vanhemmatmoduulia.¹ Lisäksi aineistoon yhdistetään tieto 2022 aluevaalikokeen ja 2023 eduskuntavaalikokeen koeryhmäjäoista, jotka on jo Tilastokeskuksessa.

Sähköinen äänioikeusrekisteri sisältää tiedon henkilön äänioikeudesta ja siitä äänestikö henkilö, ja jos niin, antoiko hän äänensä ennakoon vai vaalipäivänä. Sähköinen rekisteri ei ole käytössä kaikissa kunnissa (165 kunnasta tieto kaikilta äänestysalueilta). Tutkimuksessa rajoitutaan kuntiin, joissa rekisteri on käytössä. Tulevien 2025 alue- ja kuntavaalien lisäksi käytämme äänioikeusrekisteriä vuosien 2017 ja 2021 kuntavaaleista, vuoden 2022 aluevaalista ja vuosien 2015, 2019 ja 2024 eduskuntavaaleista, jotta voimme tarkastella muutoksia äänestämisessä. Kaikki rekisterit yhdistetään toisiinsa ja tähän yhdistetään tieto siitä mihin kokeen haaraan henkilö kuuluu.

6. Mistä lähteistä henkilötietoja kerätään

Hankkeessa käytettävä tutkimusaineisto koostuu Tilastokeskuksen FOLK perustieto-, työssäkäynti-, muutto-, lapsi-vanhemmat- ja perhemoduulista, sekä kunta-, eduskunta, ja maakuntavaalien äänenkäyttösrekistereistä. Lisäksi tieto mihin kokeen haaraan kuuluu sekä 2025 alue- ja kuntavaalien että edellisten eduskuntavaali- että aluevaalikokeen osalta. Tiedon äänioikeudesta ja äidinkielestä koehaaran arvontaa varten tutkimusryhmä toimittaa Tilastokeskukselle suojatusti ja tutkimussuunnitelmassa kuvatulla tietosisällöllä.

7. Erityiset henkilötietoryhmät (arkaluontoiset henkilötiedot)

Tutkimuksessa ei käsitellä arkaluontoisia henkilötietoja.

¹Lisätietoja FOLK-moduuleista on saatavilla Tilastokeskuksen verkkosivuilla osoitteista <https://aineistokatalogi.fi/catalog/studies/a6946178-3c4d-432e-b4bd-7b32b80932af/datasets/6da1a107-d1b1-4f2a-ac75-596619b316bd> <https://aineistokatalogi.fi/catalog/studies/a6946178-3c4d-432e-b4bd-7b32b80932af/datasets/68cdb209-6a9f-4cd8-98d7-56e70b122e5e> <https://aineistokatalogi.fi/catalog/studies/a6946178-3c4d-432e-b4bd-7b32b80932af/datasets/af7d5f3a-c95b-4845-87dd-44eab3c37ece> (luettu 18.12.2024).

8. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella:

- ☒ yleistä etua koskeva tehtävä:
 - ☒ tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi (tietosuojalain 4 §:n 3 kohta)
 - ☐ tutkimusaineistojen ja kulttuuriperintöaineistojen arkistointi (tietosuojalain 4 §:n 4 kohta)
- ☐ tutkittavan suostumus
- ☐ rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen
- ☐ rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen mikä oikeutettu etu on kyseessä:

Jos henkilötietojen käsittely perustuu tutkittavan suostumukseen, tutkittavalla on koska tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa. Suostumuksen peruminen ei vaikuta ennen peruuttamista suoritettun käsittelyn lainmukaisuuteen.

9. Tietojen vastaanottajat

Henkilötietoja ei luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.

10. Tietojen siirto Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

11. Automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa ei tehdä automaattisia päätöksiä, joilla on merkittävä vaikutus tutkittaviin.

12. Henkilötietojen suojaus

Tutkimusaineistoon sisältyviä henkilötietoja käsitellään ja säilytetään suojattuna niin, että ainoastaan niitä tarvitsevat henkilöt pääsevät tarkastelemaan tietoja.

Tietojärjestelmissä käsiteltäviä tietoja suojataan seuraavilla tavoilla:

- ☒ käyttäjätunnus ja salasana
- ☒ käytön rekisteröinti/lokitus
- ☒ kulunvalvonta
- ☒ salaus/kryptaus
- ☒ kaksivaiheinen tunnistautuminen
- ☒ muu, mikä: Tutkimusaineisto on käytössä ainoastaan Tilastokeskuksen etäkäyttöjärjestelmässä.

Manuaalista (esim. paperimuodossa tai muuten aineellisessa muodossa) olevaa aineistoa suojataan seuraavilla tavoilla:

Suorien tunnistetietojen käsittely:

- ☐ Rekisterinpitäjä kerää henkilötiedot ilman suoria tunnistetietoja
- ☐ Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa ja säilytetään erillään analysoitavasta tutkimusaineistosta
- ☐ Aineisto analysoidaan suoraan tunnistetiedoin, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle):

13. Henkilötietojen käsittelyn kesto tässä tutkimuksessa

Käsittelyn tarkka kesto ei ole tässä vaiheessa tiedossa, mutta Tilastokeskus myöntää käyttöluvan tutkimusaineistolle tyypillisesti kolmeksi vuodeksi. Tähän on mahdollista erikseen ja perustelluista syistä hakea jatkoa. Henkilötietoja sisältävä aineisto poistetaan 5 vuotta tutkimuksen päättymisestä.

14. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

- ☒ Tutkimusaineisto hävitetään
- ☒ Tutkimusaineisto säilytetään tämän tutkimuksen tulosten luotettavuuden arvioimista varten:
 - ☒ ilman suoria tunnistetietoja ☐ tunnistetiedoin
- ☒ Tutkimusaineisto säilytetään myöhempää, yhteensopivaa tieteellistä tutkimusta varten tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisesti:
 - ☒ ilman suoria tunnistetietoja ☐ tunnistetiedoin

Tutkimusaineiston säilytys perustuu tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b ja e alakohtiin. Ennen uutta tutkimuskäyttöä rekisterinpitäjä varmistaa, että uusi tutkimuskäyttö on yhteensopivaa aineiston alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa asetuksen vaatimusten mukaisesti. Tutkimusaineiston uudesta tutkimuskäytöstä lähetetään rekisteröidyille uusi tietosuojailmoitus, paitsi jos rekisterinpitäjä ei enää pysty tunnistamaan rekisteröityjä tutkimusaineistosta.

Uudesta tutkimuksesta ei voida lähettää ilmoitusta rekisteröidyille myöskään silloin, jos tietojen toimittaminen olisi mahdotonta tai kohtuuttoman vaivalloista tai jos se estäisi tai vaikeuttaisi suuresti tutkimustarkoitusten saavuttamista (tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 5 kohdan b alakohta).

Aineistoa säilytetään ilman suoria tunnistetietoja 5 vuotta tutkimisen päättymisen jälkeen tutkimuksen luotettavuuden arvioimista varten ja siltä varalta, että myöhemmin toteutettaisiin yhteensopivaa tutkimusta. Aineistoa säilytetään tämä aika Tilastokeskuksessa. Sen jälkeen aineisto tuhotaan.

15. Mitä oikeuksia rekisteröidyllä on ja oikeuksista poikkeaminen

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tämän ilmoituksen kohdassa 1 mainittu henkilö.

Rekisteröidyn oikeudet

Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyllä on oikeus:

- saada pääsy tietoihin
- oikaista tietoja
- poistaa tiedot ja tulla unohdetuksi
- rajoittaa tietojen käsittelyä
- siirtää tiedot järjestelmästä toiseen
- vastustaa tietojen käsittelyä
- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Rekisteröity ei kuitenkaan voi käyttää kaikkia oikeuksia kaikissa tilanteissa. Tilanteeseen vaikuttaa esimerkiksi se, millä perusteella henkilötietoja käsitellään.

Tarkempaa tietoa rekisteröidyn oikeuksista eri tilanteissa löytyy tietosuojavaltuutetun verkkosivuilta: <https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-oikeudet-eri-tilanteissa>

Oikeuksien soveltuminen

Jos henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä, oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon, käsittelyn rajoittamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen ja siirtämiseen ei sovelleta, ellei rekisteröidy anna tunnistamisen mahdollistavia lisätietoja (tietosuoja-asetuksen 11 artikla).

Oikeuksista poikkeaminen

Tietosuoja-asetus ja Suomen tietosuojalaki mahdollistavat tietyistä rekisteröidyn oikeuksista poikkeamisen silloin, kun henkilötietoja käsitellään tieteellisessä tutkimuksessa ja oikeuksien toteuttaminen estäisi tai vaikeuttaisi suuresti käsittelyn tarkoitusten saavuttamista.

Tarvetta poiketa rekisteröidyn oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuoja-valtuutetun toimisto

Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki

Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki

Vaihde: 029 56 66700

Faksi: 029 56 66735

Sähköposti: tietosuoja(at)om.fi